

ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΑ ΑΘΗΝΑΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΙΣ ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΗΜΕΝΗ

ΑΘΗΝΑΙ 6 ΑΠΡΙΛΙΟΥ 1896

22

ΕΚΔΙΔΕΤΑΙ ΚΑΤΑ ΣΑΒΒΑΤΟΝ

ΣΠΥΡΙΔΩΝ ΛΟΥΗΣ

(Νικητής του Μαραθωνίου δρόμου)

ΑΘΗΝΑΙΚΑ ΧΡΟΝΙΚΑ

Μολοντί αι σημαίαι ακόμη κρέμονται εις τας οδούς εφριτωμέναι και ξεθωρασμένοι από την βροχην, ητις εξηκολούθησε με λύσαν να καταπίπτη — διότι ίσως θα ενόμιζεν ο άχρηστος καιρός, ο τώσος άστοργος φανείς προς τας έστράς μας, οτε ακόμη οι Άγώνες εξηκολούθουν — οι Διεθνείς Ολυμπιακοί Άγώνες έληξαν οριστικώς την παρελθούσαν Τετάρτην και έληξαν με την σεμνοτέρην και κατανοητικωτέραν τελετήν της άπονομής των άθλων και της άνακηρύξεως των Ολυμπιονικών, ητις ειχεν εν τῷ άπλότῳ της μεγαλοπρεπή άρχαϊκών χαρακτήρα. Οι ξένοι έφυγον πάντες, άνομολογούντες την άπροσοκῆτως μεγάλην έπιτυχίαν των Άγώνων, την όποιαν άνεγνώρισε και ο ευρωπαϊκός τύπος. Έν τῷ συνόλω η χώρα μας εξήλθε θριαμβούσα, όχι μόνον διότι ανέδειξε 10 Ολυμπιονίκας εν τῶν 34, και τους πλείστον εν τῶν θεωρούντων, αλλά και διότι η διεξαγωγή τῶν Άγώνων και η συμπεριφορά του έλληνικού λαού απέδειξε τον πόσον μας ζῆλον και υπέρ πάντα άλλων προσφορότερον προς μόνιμον πανηγυρισμόν των Διεθνῶν Άγώνων. Ομόφωνος προς τούτο εξεδηλώθη έπιθυμία, την όποιαν διατηρήσασκε και ο Βασιλεύς: εύγλωττως κατά το γένμα το παρατηθέν εν τοῖς Άνακτόροις προς τιμήν των Ολυμπιονικών. Πάντες σχεδόν οι ξένοι απέδεχθησαν μετ' ένθουσιασμοῦ την ιδέαν ταύτην, πλην ολίγων εξαίρεσεων, ελπίζομεν δ' υπάρχει ότι σύμπασι ο πεπολιτισμένος κόσμος θα την ένστερησθῆ. Ούτω δέ, καθά λέγεται μετὰ θετικότητος, οι Άγώνες θα τελεσθῶσι και πάλιν μετὰ δύο ετη εν τῷ Παναθηναϊκῷ Σταδίῳ, οῦ η κατασκευή και η εξωραϊσμός θα συντελεσθῆ εν τῷ μεταξύ, και θα τελοῦνται τακτικῶς κατά τετραετίαν είτε υπό το όνομα Ἀθῆναια, ως άγῶνες Πανελληνιοί, εις οὓς θα συμμετέχουσι και ξένοι, είτε ως Διεθνείς Ολυμπιακοί, οἱσι ετελέσθησαν και έφετος.

Έν τῷ μίῳ τῆς τύρβης των έορτῶν έφθασε το λυπηρόν άγγελμα του θανάτου του Τρικούπη, αποθανόντος εν Κάνναις της Γαλλίας μετὰ οξείαν νόσον την 30 Μαρτίου, η είδησις δέ αὐτή ένποίησεν ως ειός βαθεῖαν έντύπωσιν και έπιστάσεις την γενικῆν χαράν.

Άνεξαρτήτως των πολιτικῶν φρονημάτων και των προσωπικῶν συμπαθειῶν, οὐδεὶς δύναται νά μή άνομολογήσῃ ότι ο Χαρίλαος Τρικούπης ἦτο μορφή εν των μάστιχα διακρίθεισῶν εν τῷ πολιτικῷ σταδίῳ τῆς πατρίδος μας ἀπό τῆς άναγεννήσεως της, άνήρ κεντημένος υπέροχα χαρίσματα, κυβερνήσας την χώραν μας περισσότερο παντός άλλου κατά το διαστημα τῆς τελευταίας εικοσαετίας και συνδέσας το όνομα του με τὰ σπουδαιότατα των συδάντων, οσα εσχον έπίδρασιν εις τας τύχας του ήμετέρου έθνους. Εὐνόητος ἦτο λοιπόν η συγκίνησις η καταλαβούσα τον τύπον μας επί τῆς άγγελίας του θανάτου

τουούτου άνδρός εν τῆ ξένη υπό τας εκτάκτους μάστιχα και θλιβεράς περιστάσεις, ὅφ' ἄς έληξε το εργώδες του άνδρός στάδιον. Ο νεκρός του μετακομίζεται εν Μασσαλίαις, ως άνηγγέλη, την προσεχῆ Τρίτην, γενήσεται δ' η κηδεία του άνεπισήμω; κατά πάντα τὰ φαινόμενα έντός της προσεχούς εβδομάδος. Ο θάνατος αὐτοῦ θα επενέγκῃ μεταβολάς εις τὰ κοινοβουλευτικά ἡμῶν πράγματα, αλλά πρόωρος εἶνε ακόμη πᾶσα περί τούτου εἰκασία.

Οι έπίσημοι ξένοι, οι τιμησαντες ἡμᾶς δια τῆς έπισκέφσεως των κατά τας ἡμέρας των Άγώνων, ἀπῆλθον ὅλοι κατευχαριστημένοι.

ΟΛΥΜΠΙΑΚΟΙ ΑΓΩΝΕΣ

Οι Ολυμπιακοί άγῶνες έληξαν ἤδη πανηγυρικῶς και ο επί δεκαήμερον έκτροχασθεῖς κόσμος επανέρχεται εις την κανονικὴν αὐτοῦ τροχίαν. Η κνησις, η τύρβη, ο θόρυβος, αι φωναί, αι έπευρημίαι, η χαρά, το ένδιαφέρον και ο ένθουσιασμός; εκόπαναν και οι άνθρωποι επανέρχονται εις τὸν προηγούμενον τακτικόν αὐτῶν βίον, εξ οἱ ἔπ' άρετόν εξήλθον, εις τὸν μέγαν οἱκείνον του άρχαίου ελληνικού πνεύματος ναόν, το καλλ τευκτον Σταδίον, συρρέοντες και υπό τῆς ζαλῆς των διεθνῶν έορτῶν παρασυρόμενοι.

Η έπίδρασις, ἡν οι αναβιώσαντες της κλεινῆς άρχαιότητος άγῶνες επί την ελληνικὴν κοινωνίαν καθόλου εξήκησαν, εἶνε μινύστη και άνοπολόγητος, τὰ δὲ όφέλιμα και τελεσφόρα ταύτης αποελέσματα θα εδῆλωθῶσι πασιφανῶς εν τῷ μέλλοντι, οτε νεί, ως ελπίζομεν, γενεά διὰ τῆς γυμναστικῆς άναπλασθεῖσα και έπιρρωθεῖσα θ' αναβλή και νείος βίος υπό άλλας άρχάς, άλλους όρους και άλλας ιδέας θ' άνταλλάξῃ.

Τη εδομοκροστῆ πέμπτη έπετείῳ της άναγεννήσεως της Ἑλλάδος συνέπεσε, κατά μοιραϊαν σύμπτωσιν, η των μεγάλων της θανάτου άρχαιότητος άγῶνων άναγέννησις, ενός εκ των κυριωτάτων παραγόντων του άρχαίου ελληνικού πολιτισμοῦ. Εἰς τὸν εξεταζόμενον τάχως, τούς όρους και τὰ αίτια της των λαῶν άναπτύξεως δέν εἶνε δυνατόν νά φανῆ ὅπως τυχαία η σύμπτωσις αὐτή. Άναγκαζεται τις νά πιστεύσῃ ότι η της Ἑλλάδος άναγέννησις επέρρωτο να συμπληρωθῆ διὰ τῆς των Ολυμπιακῶν άγῶνων άναβιώσεως, οὕτως ὡστε τὰ δύο μεγάλα της νεωτέρας ιστορίας γεγονότα να συνδεθῶσιν άδιαπάτως και άδιάρρηκτως. Μετὰ εδομοκροσταπαντακτοῦς ελευθερο βίου παρόν, καθ' ἡν πολλὰ μεταπολιτευσεῖς και κυβερνητικαί μεταβολαί συνέβησαν, επαρρυσασεν η Ἑλλάς, αὐτήν ταύτην την λαμπράν της άναγεννήσεως της ἡμέραν, καλλιτευκτον, κομψή, και μεγαλοπρεπῆς Σταδίον εύγενῶν άγῶνων και εύγενούς άμιλλῆς, πρὸ των ιθιχθῶν ὀμμάτων χιλιάδων και εκ διαφόρων της γῆς μερῶν ὀρωμένων θεατῶν, οἱ νεες, ὡσεὶ υπό του

μεγάλου έρωτος της άρχαιότητος έλκόμενοι, συνέρρον εν εις τὰ: ὄχλας του Ἰλισσοῦ, ἔνα τῶν; θεῖος της μουσικῆς φθόγγου; ένωτισθῶσι και ίδιοις ὀμμοσῶν θουμασίαν των σωματικῶν άσκήσεων ωφελειαν άντιληφθῶσιν. Εὐομίζε τις ότι η άρχαία Ὀλυμπια μετετοπῆθη εις Ἀθῆνας, οτι τὸν Κράνιον λόφον άντικατέστησεν ο Ἀρόητος και τὰς εὐσκίους του Ἑλφειοῦ πλατάνους αι εύθαλεις του Ἰλισσοῦ ροδοάρφαι. Εἰς τὸ μέρος εἰκείνο, ένθα πρὸ των μηνῶν άγριοι θάμνοι έφύοντο, αίγες έβροσκον και ὀλιγοί τινές περιπατηταί εσύχναζον, κατασκευάσθη το μέγα εργαστήριον, εν ᾧ σιδηρῶν σάματα και χαλυβινοί βραχιόνες θα κτεργασθῶσι και γενναία φρονήματα και ύψηλα ιδεαί θα χαλκευθῶσιν. Καὶ εσοῦμεν πάντες εἰκεί, εις τὸν μέγαν ναόν, ἔνα μετὰ ιερῶν ένθουσιασμοῦ το άρχαῖον πνεῦμα προσκυνήσωσι και την εύλυγσίαν, την ευρυθμίαν και την χαρίν των διὰ τῆς γυμναστικῆς εξωραισθέντων σωματικῶν θαυμασίων.

Τὰ αποτελέσματα των άγῶνων εἶναι πλέον η εύερεστα δι' ἡμᾶς, εἶναι άπροσοκῆτα, θαυμάσια. Ἐρχομεν δέκα Ἑλληνας ολυμπιονίκας, ὡν ένεκα νικηφόρος και υπερέφανος η άνοπομῶνος προσδοκώμενη και εν ένθουσιῶσει εκάρσι έπευρημομένη ὡραία κυανώλευκος μας άνεπατάσθη επί του ύψηλοῦ ιστοῦ του Σταδίου. Τσαύτας νίκας παρὰ κράτους, μόλις πρὸ τινος χρόνου την άξίαν της γυμναστικῆς κατανοήσαντος και νεωστὶ ταύτην άπασαμένου, οὐδεὶς βιβαίως περιμενεν. Κατωρθώσαμεν εν ὀλιγοῦν ὄρα διαστήματι ο,τι άλλοι διὰ πολυετούς και συστηματικῆς άσκήσεως κατορθώσαν, οἱ οἱ καταδεχθῆ ἀριθῆλας, οτι η ελληνική φυλή δέν εἶναι έκπεφυλισμένη, ως έπιπολαίως τινές υπετόπισαν, άλλ' οτι φέρει εν εαυτῇ ετι σπέρματα άρχαίας ζωῆς, άρχαίου σθένους και άρχαίας ρώμης, οτι ρείει ετι εις τας φλέβας αὐτῆς τὸ αίμα, ὅπερ έρρεεν εις τὰς φλέβας του Διαγόρα, του Μίλωνος και άλλων ρωμαίων της άρχαίας Ἑλλάδος άγῶνιστῶν, οὓς πολλοίς εστρεφεν η κότινος της Ὀλυμπίας και οἱτινες πολλοὶ εἶναι εδομοκροσταπαντακτοῦς ολυμπιονίκαι. Ἐνικήσαμεν διὰ της φύσεως ὀποῖα θ' αποθῶμεν εἰν φύσιν και τέχνην συνδύασαμεν, εκαστος οἰνάται νά συμπεράνῃ.

Παρουσιάσαντες επί της του Σταδίου κονίστρας τὰ εύπλαστα, εύελη και ευρυθμα των νεαρῶν μας άθλητῶν σώματα, κατεδείξαμεν τρανώτατα, κατά τὸν άλλάνθηστον και άπαράχτητον της κληρονομικότητος νόμον, οτι εἴμεθα γήϊοι πόγονοι των άρχαίων εἰκείνων άθλητῶν, ὡν τὰ καλλιτεχνικῶς διαπλάσμενα και συμμετρικῶς άνεπτυγμένα σώματα εἶχον ὡς πρότυπα οι καλλιτέχνη.

Ἀλλά και η ήθική ἡν ήραμεθα νίκη δέν εἶναι μικρά. Ἀθρόπους εκ παντοῶν και άπωτάτων της ύψηλοῦ μερῶν ὀρωμένους, οὓς ἄφ' ἡμῶν, κατά τὸν πενήτην, χωρίζουσι θάλασσα τε ήχησεσα ὄρα τε σκιάεσσα, εις την χώραν ἡμῶν συνεκεντρώσαμεν και μετὰ της ιδιαιζούσης τοῖς Ἑλ-

λησι φιλοξενίας ὑποδείξαμεθα τὰς προόδους, ἄς εν ὀλιγοχρονίῳ σχετικῶς διαστήματι επετέλεσαμεν εις αὐτούς επεδείξαμεν μετ' αὐτῶν τούς εύγενεῖς άγῶνας ήγωνισάμεθα και υπό την σκέπην του πολιτισμοῦ και της προόδου ήγνωρίσθημεν, συνεφιλιώθημεν και ήδελφώθημεν. Δι' ο με άρστας θ' άναχωρήσωσιν οι ξένοι περί Ἑλλάδος έντυπώσεις και οὐδέποτε, ως ελπίζομεν, θα λησμονήσωσι την ὡρα αν χωράν, εν η αδελφικῆς ετυχον ὑποδοχῆς, ήγειροκροτήθησαν, έπευρημηθησαν και άνεδειχθησαν, πρῶτον ἤδη εν τῷ βίῳ των, έλυμπιονίκαι.

Ἄλλ' εκ των πολλῶν και ποικίλων άγωνισμάτων οὐδέν τοσοῦτον πάντας και κατ' εἶσοῦν τους Ἑλληνας συνεκίνησε και ένθουσίασε, ὅσον ο Μαραθῶνος ὄραμα. Το όνομα του ένδοξου Μαραθῶνος εἶναι οὕτω βαθῆς εν ταῖς καρδίαις του ελληνικού λαοῦ, ἀπό της παιδικῆς ήλικίας, ήγεκραχρημένον και μετὰ τοσοῦτον άναμνήσεων συνδεδεμένον, ὡστε, ἄφ' ἡς στιγμῆς μετὰ τῶσων άλλων άγωνισμάτων συμπεριλήσθη και ο Μαραθῶνος ὄραμα, εθεωρήθη οὕτως ὡς τὸ εθνικόν, ὡς τὸ κατ' εἶσοῦν των άγωνισμάτων άγωνισμα. Δι' ο η περιέργεια, τὸ ένδιαφέρον και ο ένθουσιασμος ήκουρωθῆσαν την παρελθούσαν Παρρασκηνή, οτε ὑπὲρ τὰς δέκα μυριάδας ανθρώπων, έντός και εκτός του Σταδίου, πάσης τάξεως και πάσης ήλικίας, περιέμενον μετὰ παλμῶν καρδίας και άνοπομῶνων την άρεξίν του νέου Μαραθωνοδρόμου.

Ἦτο στιγμῆ ψυχικῆς άγωνίας εκ των επανιωτάτων εν τη ιστορίᾳ των λαῶν. Πάντες εἶχον τὸ αὐτὸ ένδιαφέρον, κατεῖχοντο υπό της αὐτῆς σκέψεως, ήσθάνοντο τούς αὐτούς παλμούς, εἶχον την αὐτήν ειακαή έπιθυμίαν, Ἑλληνας νά εἶναι ο νικητής. Αἱ εύχαι των υπερεκτακτικῶσιν ἡλων ψυχῶν, των υπό του αὐτοῦ στογασμοῦ καταχρημένων και υπό της αὐτῆς ιδέας γαλθανίζόμενων, ελαθον σερκα και ὄστα. Ἑλληνας ἦτο ο ένδοξος νικητής. Τι συνέβη, τί ελαβε χώραν ἄμα τη εις την εἶσοδον του Σταδίου εμφανίσει τον εἶναι αδύνατον οἱ οἱσάδηποτε ανθρωπίνης γλώσσης νά εκφρασθῆ, εἶναι αδύνατον δι' εἰωνότητος λέξεων νά περιγραφῆ. Ἰπαρχοῦσι θεάματα, τὰ ὅποια οἱ νά εἰσφράσωμεν και εις τούς άλλους αἰσθητᾶ καταστήσωμεν, στερούμεθα και των καταλλήλων λίξεων και των άρμοδίων εἰκόνων. Έν εκ των τοιούτων θεαμάτων ἦτο και τὸ της παρελθούσης Παρρασκηνῆς εν τῷ πεπληρωμένῳ κόσμῳ Σταδίου. Διὰ τὰ αἰσθανθῆ τις αὐτὸ έπρεπεν ίδιοις ὀμμασι και ίδιοις ὄσιν νά τὸ άντιληφθῆ, άλλως πᾶσα περιγραφή, εστο και άκριβεστάτη, πολυ άπέχει της πραγματικότητος.

Ο λαός εξεπέμπεν ούρανομῆεις και άτελευτήτους ζητωκραυγὰς, ήγειροκροτε παταγωδῶς, έπευφήμει, εἰκνιει σημας, μανθῆλια, κινεῖτο, ένθουσία, άφρηπαζετο, έπρικνι, καθ' ἡν χρόνον ὄηρχετο τον στίβον του Σταδίου ο νέος Μαραθωνοδρόμος. Έν τῷ προσώπῳ του ένδοξου Λούη ένόμισεν ο λαός οτι εἶδεν ένσαρκωθεῖσας

τάς ἀνά τὸ πολυβρύλλητον του Μαραθῶνος πέδον ήπαταινῆς σκιάς των Μαραθωνομάχων, οἱτινες μετὰ εἰκοσι και τεσσαράρων περίπου εκατονταετηρῶν παρόσον ήγειροντο εκ του ένδοξου τύμβου των, ἔνα περιχαρεῖ ένόπιον ἡμῶν επί τη του άρχαίου πνεύματος άναγεννήσει άναφανῶσιν. Ένόμισεν, οτι εκ του ιερῶν τυμβῶν των τῶν πολιτισμῶν ἀπό της βραβερικῆς έπιδρόμης σωσάντων και εις την ανθρωπότητα προς διαπαιδαγώγησιν παραδωσάντων φιλοπατριῶν Ἀθηναίων άνηγέρθησαν οι ένδοξοι νεκροί ένθουσιῶσαντες και περιχαρεῖς επί τῷ άκούσματι της των ολυμπιακῶν άγῶνων άναβιώσεως, εν εις προσηκήθησαν, πρῖν η άντεπεξέλλῶσι κατά των πολυκρήμων των πολεμίων φαλάγγων, εν αὐτῇ ταύτῃ τη ιερᾷ και θεοκτίστῳ αὐτῶν πόλει. Ένόμισεν ο λαός οτι διὰ της άφίξεως του Ἑλληνας ὄραμας αι χιλιετηρίδες, αι ἀπό των θανάτων νεκρῶν ἡμῶς χωρίζουσαι, εμηθένθησαν, οτι οι ζῶντες προς τούς θεοθεῖτας επεκονώνησαν, οτι το παρόν συνεδέτο προς τὸ παρελθόν και ἦνται δύναμις εξ αὐτοῦ, οτι νεκροφάνεα τις και άναγέννησις άρχαίων εσχῶν και άρχαίων μεγαλειῶν ελαμβνε χώραν. Έν τῷ προσώπῳ του εξ Ἀμαρυσίου νεανίου και των μετ' αὐτῶν Ἑλλήνων ὄραμαῶν ήκαιρέτα τὰς σκιάς του Καλλιμάχου, του Κυνογεῖρου, του Αισχύλου, του Μιλτιάδου και άλλων ἡρώων, ὡν την ανδρείαν άντηχεῖ ο περιάλητον του Μαραθῶνος ὄραμα.

Ο Μαραθωνομάχος ὄραμας άνήγγειλε την νίκην των άρχαίων Ἑλλήνων κατά των βαρβάρων ο Λούης άνήγγειλε την νίκην των νεωτέρων Ἑλλήνων, συναγωνιζόμενον ὄμως προς αντιπαλούς εύγενεῖς, πεπολιτισμένους και άνεπτυγμένους, ελθόντας οχι διὰ νά κατακτήσωσιν, άλλ' ἔνα την κλεινὴν άρχαιότητα και την άρχαίαν Ἑλλάδα ἀπό κοινοῦ μετ' ἡμῶν προσκυνήσωσι.

Τιμή και ὄδα εις τὸν Λούην.
Τιμή και ὄδα εις πάντας τούς Ἑλληνας ολυμπιονίκας!

ΗΡΑΚΛΗΣ Κ. ΝΕΟΦΥΤΟΣ
ΠΕΡΙ ΓΑΜΟΥ ΚΑΙ ΔΙΑΖΥΓΙΟΥ
ΕΝ Τῇ ΑΡΧΑΙΑΙ ἙΛΛΑΔΙ
ΚΑΙ ΙΑΙΩΣ ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

Δέν γινώσκωμεν εἰν εν Σπάρτῃ ὑπῆρχε νόμος άπαγορεύον τους μετὰ ξένων γάμους γνωστόν εἶνε οτι τοιούτος ὑπῆρχε μόνον άρστρον εις την βασιλικὴν οἰκογένειαν των Ηρακλειδῶν. Εἰς εκ των λόγων οἱ οἱσ; ο βασιλεύς της Σπάρτης Λεωνίδας ο Β' άπόλωσε τὸν θρόνον αὐτοῦ ἦτο και διὰ τῆς ένμμερέθη ξένων.

Και εν Ἀθήναις και εις τὰς άλλας ελληνικὰς πόλεις η συγγένεια δέν ἦτο κώλυμα προς γάμον, εκτός εἰπ ανίστανται, κατόντων και ἡμομητριῶν αδελφῶν, ὡστε ο μεταξύ αδελφῶν εξ άλλης μητρός γάμος επετρέπετο, άναφέρεται μάστιχα ρητῶς τοιούτος ο του Κίμωνος μετὰ της

ἡμοπατρίου αὐτοῦ αδελφῆς Ἑλληνικῆς, εν ὄμως σφοδρῶς κατέκρινεν η κοινὴ γνώμη. Οἱ μόνον δὲ ο μεταξύ συγγενῶν γάμος δέν άπηγορεύετο, αλλά και πρετιμᾶτο και τῆς περιουσίας εν τῇ οἰκογενείᾳ. Ένεκα τούτου οι νόμοι εἶδον τὸ δικαίωμα εις τούς πολίτας Ἀθηναίους νά λαμβάνωσι γυναῖκας τὰς θυγατέρας των ήγγυτέρων συγγενῶν αὐτῶν, οἱτινες δέν ήγακτέλιπον μόν ἔνα κληρονομῆση την περιουσίαν αὐτῶν. Αἱ νέαι αὐται εκαλούντο επικλήροι, περιήρχετο δὲ εις τὸν πλησιέστερον συγγενῆ οἱ μόνον η κόρη, αλλά και η περιουσία αὐτῆς δικαιοματικῶς. Ἦδύνατο μάστιχα και δικαστικῶς νά επιδιώξῃ τὸ δικαίωμα τούτο ο πλησιέστερος συγγενῆς, ὅταν συνέπιπτε νά εχῶναι ἤδη ὑπανορευθῆ ἡ επικλήρη πρῖν η γίνωσι τοιαῦται και άποτελεσμα εἶχεν η δικη, βασιμῶν άποδεικνυομένων των άξιώσεων του φιλοσυγγενεῶς η φιλεπικλήρου τούτου άναγνώριση, την δὲ ζῶντες επικλήρου και τον μετ' αὐτῆς γάμον του. Συνέβη δὲ πολλάκις και τούναντιον, ἦτοι άνδρες ήγγαμοι νά διαζευθῶσι τὰς συζύγους αὐτῶν ἔνα συνάψωσι νέον μετὰ της επικλήρου γάμον: τούτο δὲ δύναται νομῶς νά χρησιμῶσῃ προς επίρρωσιν της γνώμης, οτι μόνη η μονογαμία ἴσχυε, οἱσὶ άλλως δέν θα ἦτο άνάγκη άποπέμψεως της πρώτης γυναίκος προς συναψιν δευτέρου γάμου. Έάν ο πλησιέστερος συγγενῆς δέν ήθελε την επικλήρον ως ούζυγον και ἦτο ποτῶν, ὡφειλε νά προκίσει αὐτήν αναλόγως της τάξεως και της περιουσίας του. Έν Γόρτυν της Κρήτης ἴσχυε διάταξις καταθλιπτικωτάτη διὰ τὰς επικλήρους: εἰν συνέπιπτε ο στενός συγγενῆς νά εἶνε ανήλικος, ὡφειλε η επικλήρος νά περιμένῃ νά ενηλικιωθῆ οἱστος ἔνα άποφανθῆ εἰν εύαρσιετήται νά την νυμφευθῆ. Δύνασθε νά φαντασθῆτε λοιπὸν την οίκαιαν της επικλήρου άγανάκτησιν κατά του άδικου αὐτοῦ νόμου, εἰν αὐτῇ ἦτο εν ὡρα γάμου, εἰκείνος δὲ νήπιον. Ἦδη ἄς ἴδωμεν οἱσ βραχιόνες και τὰ περι προκίσε.

Κατὰ τούς ηρωικούς χρόνους άπανταχοῦ της Ἑλλάδος οι γαμβροί οχι μόνον δέν ελάμβανον προίκα, αλλά τούναντιον ήγόραζον την νύμφην, οἱσντες εις τὸν πατέρα αὐτῆς ὄρα, εἶνα καλούμενα. Τούτο ἦτο τὸ σύνθησι, η άπόκτησις συζύγου άνεξόδως ἦτο εξάρσις. Ο Όμηρος λέγει οτι ο Ἀγαμέμνων ἔνα καταπραῖον την ὄρην του Ἀχιλλείως τῷ επρότεινε νά εκλήξῃ συζυγον οἱσνδῶποτε εκ των θυγατέρων αὐτοῦ, και οἱ μόνον τὸν άπήλλαξε της ὄσχευσεως των γαμπλίων ὄρων, αλλά και τῷ ὑποσχῆθη πλουσίαν προίκα, «Τρεις λέγει ο Ἀγαμέμνων, εἶνα θυγατέρας εις τὸ μεγαλοπρεπῆς μέγεθος μου, ὡτην Χρυσόθειμιν, την Λαοδίκην και την Ἰριάνασσαν» εξ αὐτῶν ἄς λάβῃ οἱσνδῶποτε θελήσῃ και ἄς ὀδηγήσῃ ταύτην φίλην συζυγον εις τὸν οἶκον του Πηλέως και οχι μόνον δέν θέλει ὄρασι ὄρα προς «ἀπόκτησιν της, αλλά και θα λάβῃ τῶσα. ὡσα οἱσὶς μέχρι τούδε πατῆρ εδωκεν εις ὡτην θυγατέρα του», άπαρηβμῆ δὲ τὰς

πόλεις, ως διδαι αὐτῇ προίκα. Ὁ κανὼν ὁμοίως, ὡς εἶπον, ἦτο νὰ διδώσιν οἱ γαμβροὶ δῶρα πρὸς ἀπόκτησιν τῆς νύμφης· οἱ πενθεροὶ ἐδίδον καὶ οὗτοι δῶρα εἰς τοὺς νυμφίους μετὰ καλούμενα, ἀλλ' ἤττονος ἀξίας, εἰάν μάλιστα ἡ νύμφη ἦτο περιζήτητος καὶ ὑπῆρχον πολλοὶ πλειοδοτοῦντες πρὸς ἀπόκτησιν τῆς.

Ἐν Σπάρτῃ κατὰ τὴν τοῦ Λυκούργου νομοθεσίαν ἀπηγορεύοντο αἱ προίκαι, βραδύτερον ὅμως ἡ διατάξις αὕτη περιέπεσεν εἰς ἀχρησίαν, ὅταν δηλαδὴ πολλοὶ Σπαρτιατῆται ἐγένοντο κύριοι μεγάλων περιουσιῶν.

Ἐν Κρήτῃ τοῦναντίον, καίπερ Δωριέων ὄντων τῶν κατοίκων αὐτῆς, ἦτο ὠριμένη ἡ μερίς, ἦν ἐδικαιούοντο νὰ λάθωσιν ἐκ τῆς πατρικῆς περιουσίας αἱ νεάνιδες.

Ἐν Ἀθήναις, κατὰ τὴν νομοθεσίαν τοῦ Σόλωνος, αἱ προίκαι ἀπηγορεύοντο ἐκτός ἐπιδικιῶν. Κατὰ Πλούταρχον ἡ διατάξις αὕτη εἶχεν οὕτως: «Τῶν ἄλλων γάμων πλὴν τῶν ἐπικληθῶν μὴ εἶναι φερνὰς, ἀλλ' ἰμάτια τρία καὶ σκευὴ μικροῦ νομισματός ἀξία· οὐ γὰρ δεῖ μισθοφόρον οὐδ' ὄνιον εἶναι τὸν γάμον, ἀλλ' ἐπὶ τεκνώσει καὶ χάριτι καὶ φιλότῃ γίνεσθαι τὸν ἀνδρὸς καὶ γυναῖκος συναισθημόν». Καὶ ἐν Ἀθήναις ὅμως ἡ λακωνίζουσα αὕτη διατάξις δὲν ἐσηρμόσθη ἐπὶ πολὺ· ὁ πλοῦσιος Ἱπποκρίτος ἔδωκεν εἰς προίκα εἰς τὴν θυγατέρα αὐτοῦ δέκα τάλαντα, ἧτοι ἐξήκοντα χιλιάδας ἀρχαίων δραχμῶν, ἰσοδυναμοῦσάν πρὸς πριακισίας ἐξήκοντα εἰς τετρακισίας χιλιάδας χρυσῶν σημερινῶν δραχμῶν, καὶ ὑπόσχεν περὶ ἐτέρων δέκα τάλαντων. Αἱ τοιαῦται προίκαις βεβαίως δὲν ἦσαν συνήθειαι, ἀλλ' ὁποσδήποτε ἡ μακαρία ἐκείνη ἐποχὴ τῶν τριῶν ἰματίων καὶ τῶν σκευῶν τῶν μικροῦ νομισματός ἀξίαν παρήλθε καὶ δυστυχῶς ἀνεπιστρέπτει.

Ἡ σύζυγος οὐδεμίαν εἶχε διαχειρίσειν, διετέλει σχεδὸν ἐν ἀπαγορευσεὶ καὶ περὶ τῶν πραγμάτων ἐκείνων, ἅτινα ἀῆκον εἰς τὴν ἀποκλειστικὴν αὐτῆς κυριότητα, δὲν ἐπετρέπετο νὰ συναλλάσσεται ἀμίως, εἰμὴ μέρη ποσῶ ἀξίας μεθίμου, ἧτοι κοίλου κρηθῆς. Ἡ τοιαύτη ἐλλείψις ἐμπιστοσύνης πρὸς τὴν γυναῖκα ὀφείλεται εἰς τὴν ἐν γένει ἀρανῆ θέσιν, ἣν κατεῖχεν ἐν τῇ πολιτείᾳ τῶν Ἀθηναίων. Τὰ θήλακα ἀνετρέφοντο ἐν τῇ οἰκίᾳ. Ἡ πολιτεία οὐδόλως ἐμερίμνα περὶ αὐτῶν. Σχολῆ θηλείων δὲν ὑπῆρχεν, οἴκοι ἐδιδάσκοντο ὀλίγα γράμματα ἢ καὶ οὐδόλως ὑπὸ τῆς μητρὸς ἐμάθοντο τὸ νῆθαι, ὑφαίνειν καὶ ράπτειν ταῦτα ἐνομίζοντο ἰκανὰ πρὸς μέρωσιν τῆς ἐντίμου γυναῖκος. Ἡ ζωὴ ταύτης καὶ ὡς παρθένου καὶ ὡς γυναῖκος διετέρεν ἐν τῇ γυναικωνίτῃ, ὅστις ἀπετέλει ἰδιαιτέρον διαμέρισμα τῆς οἰκίας, ἐν τῇ ὁποίᾳ ἀπηγορεύετο ἡ εἰσόδος εἰς τοὺς ἀνδρας, τοὺς ξένους ἰδίως.

Ἡ ἀνατροφή τῶν γυναικῶν ἐπερατοῦτο συνήθως μετὰ τὸν γάμον, διότι ἐνομφεῖοντο εἰς πᾶν νεαρὰν ἡλικίαν, μολὶς δεκαπενταετίδης. Ὡστε ὁ σύζυγος ἐχρησίμευε πολλὰκις καὶ ὡς διδάσκαλος. Ὁ Ξενοφῶν

ἐν τῷ Οἰκονομικῷ αὐτοῦ παρεισάγει τὸν Ἰσχύμαχον ὅστις διηγείται εἰς τὸν Σωκράτη ὅτι ἡ κόρη ἦν ἐνομφεῖθη μόλις ἦγε τὸ δέκατον πέμπτον ἔτος, ἐγίνωσκε τὸ νῆθαι, ὑφαίνειν καὶ ράπτειν τὰ ἑαυτῆς ἰμάτια, αἱ γνώσεις τῆς εἰς ταῦτα καὶ μόνον περιωρίζοντο, ἀλλ' ἦτο ἀπλή, κοσμία, ἀγαθῆς προαιρέσεως καὶ μετὰ ζήλου ἐπιφορεῖτο τῶν ἐξ αὐτοῦ συμβουλῶν καὶ μαθημάτων· τὴν ἐδίδαξε λοιπὸν νὰ προσεῦχεται, τὴν ἐδίδαξε τὴν οἰκιακὴν οἰκονομίαν συνισταμένην ἰδίως εἰς τὴν τάξιν λέγων πρὸς αὐτήν· «ἔστι δ' οὐδὲν οὕτως ὡ γύναι, οὗτ' εὐχρηστον οὕτε καλὸν ἀνθρώποις ὡς ἡ τάξις». ὑπέδειξεν αὐτῇ ὅτι εἰς τὴν τοῦ οἴκου διεύθυνσιν πρέπει νὰ ἔχῃ ὑπόδειγμα τὴν βασιλίσαν τῶν μελισσῶν, ἧτις οὐδέποτε ἐξερχόμενη τῆς κυψέλης ἀποκλειστικὴν ἔχει μερίμναν τὴν εὐρύθμωσιν ταύτης οἰκίᾳ, ἐν τέλει δὲ παρέχει αὐτῇ τὴν διαβεβαίωσιν ὅτι ἂν ἀκολουθήσῃ τὰς συμβουλὰς του θὰ καταστήσῃ αὐτὸν θεράποντα ἑαυτῆς, ὅτι προίους τῆς ἡλικίας οὐ μόνον δὲν θ' ἀπολέσῃ τὴν ἐν τῷ οἴκῳ αὐθεντίαν, ἀλλὰ τοῦναντίον ἔτι μάλλον θὰ τιμᾶται ὡς ἐπὶ πλείονος χρόνον ἐδείχθη σύζυγος πιστὴ καὶ καλὴ μήτηρ· ταῦτα λέγει ὁ Ἰσχύμαχος πρὸς τὴν σύζυγόν του, ἀλλὰ τὸ πρόσωπον τοῦτο παρεισαγεται ὑπὸ τοῦ Ξενοφῶντος ὡς τὸ ἰδανικὸν πρότυπον συζύγου, πατρὸς καὶ οἰκοδεσπότου.

Ἄλλ' ἐνῶ τσοῦτω ἀτέλης ἦτο ἡ ἀνατροφή καὶ ἡ παιδείσις τῆς γυναῖκος, ἐν Ἀθήναις ἰδίως, καὶ ἡ θέσις αὐτῆς κατὰ τοὺς νόμους τσοῦτω ὑποδεστέρα τῆς τοῦ ἀνδρός, ὡστε κατὰ Ἀριστοτέλη νὰ θεωρῆται σχεδὸν ἐν ἴσῃ μοίρᾳ πρὸς τὸν πατέρα καὶ τὸν θυλόν, ἀπ' ἐτέρου οἱ αὐτοὶ νόμοι ἀντιφάσκοντες ὑπελάμβανον αὐτὴν τελείαν καὶ ἐντελῶς καταλογιστήν. Πριακίμου λόγου χάριν περὶ τῆς τήρησεως τῆς συζυγικῆς πίστεως, οἱ νόμοι ἐτιμῶρουν παραδειγματικῶς τὴν ἀπιστήσαν· ἐπέσυρε καθ' ἑαυτῆς τὴν τῆς ἀτιμίας ποινήν· δὲν τῇ ἐπιτρέπετο ἡ φοιτήσις εἰς τοὺς ναοὺς· ὄφειλε νὰ ἐξέρχεται τῆς οἰκίας περιβεβλημένη ἰμάτια πενιχρά· ἐὰν ὁ σύζυγος πειθόμενος περὶ τῆς εὐλιχνοῦς μετανοίας αὐτῆς τὴν συνεγώρει καὶ διετήρει ταύτην ἐν τῇ συζυγικῇ οἰκίᾳ, ἐπέσυρε καὶ καθ' ἑαυτοῦ τὴν τῆς ἀτιμίας ποινήν. Ἐνῶ δὲ τόσῳ αὐστηρὸς ἦτον ὁ νομοθέτης ὡς πρὸς τὴν γυναῖκα, ὡς πρὸς τὸν ἀνδρα τοῦναντίον ἦτον ἐπιεικέστατος· οὐδεμίαν ἐπέβαλλετο εἰς αὐτὸν ποινὴν εἰὰ τὴν παραβίασιν τῆς συζυγικῆς πίστεως, ἠδύνατο μόνον νὰ χρησιμεύσῃ ὡς λόγος διακεῖσεως καὶ τοῦτο οὐχὶ πάντοτε. Οὐ μόνον δ' ἐν Ἀθήναις, ἀλλὰ καὶ εἰς τὰς πλείστας τῶν ἑλληνικῶν πολιτειῶν τοιαύτη ἦτον ἡ θέσις τῆς γυναῖκος. Μόνη ἡ Σπάρτη ἀποτελεῖ ἐξαιρέσιν· τῇ ὄντι ἐν Σπάρτῃ αἱ γυναῖκες δὲν ἐθεωροῦντο ἐχρῶσαι κατ' Ἀριστοτέλη τὸ βουλευτικὸν ἔκρυον. Ἀπῆλαον τοῦναντίον ἐξαιρετικῶν τιμῶν, καὶ τοιαύτη ἦτο ἡ ἐπιτροπὴ, ἣν ἦσκον ἐπὶ τῶν ἀνδρῶν, ὅστε οἱ Σπαρτιατῆται ἐσκώπουντο ὡς γυναικοκρατοῦμενοι. Ἡ ὑπερόχος αὕτη θέ-

σις τῆς γυναικὸς ἐν Σπάρτῃ ὀφείλεται κυρίως εἰς τὴν ἀνατροφήν, ἣν παιδιόθεν ἐλάμβανον. Δὲν ἀνετρέφοντο ἐν τῇ γυναικωνίτῃ ὡς ἐν Ἀθήναις, ἀλλὰ πρὸς τοὺς νέους Σπαρτιατῆται, μεθ' ὧν καὶ συνηγωνίζοντο πολλάκις· ἐν γένει δὲ παιδιόθεν ἰσυνεθίζον νὰ θεωρῶσιν ἑαυτὰς πολιτίδας· τὸ ἐνδιαφέρον αὐτῶν ὑπὲρ τῶν κοινῶν οὐδαμῶς ἠλαττοῦτο τοῦ τῶν ἀνδρῶν. Ἡ γενναϊότης, ὁ πατριωτισμὸς, ἡ αὐταπαρνήσις τῶν Σπαρτιατῶν ἦτο, ὡς γνωστόν, ἐφάμιλλος τοῦ τῶν ἀνδρῶν, διὰ τοῦτο καὶ ὁ μέγας τῶν Σπαρτιατῶν πρὸς αὐτὰς σεβασμὸς.

Πολλὰ παρέλειψα καὶ πολλὰ εἰμαι ἠναγκασμένος νὰ παραλείψω ἐκ τῶν ἀφοράντων εἰς τὸν γάμον, τὸ μὲν διότι ἡ ὥρα παρέρχεται καὶ ἐὰν ἐξήντηλον πᾶσαν τὴν σχετικὴν ὕλην ἦτο ἐνδεχόμενον νὰ ἐξαντλήσω καὶ τὴν ἡμετέραν ὑπομονήν· τὸ δὲ διότι νομίζω ὅτι τινὰ ἐξ αὐτῶν, ὁμίλων ἀπὸ τοῦ βήματος τούτου, καθῆκον ἔχω νὰ παρῶμαι ἐν σιγῇ. (*) Ὅθεν σπεῦδα νὰ μεταβῶ εἰς τὸ τελευταῖον τοῦ ἀναγνώσματός μου μέρος, ἧτοι εἰς τὰ περὶ διαζυγίου.

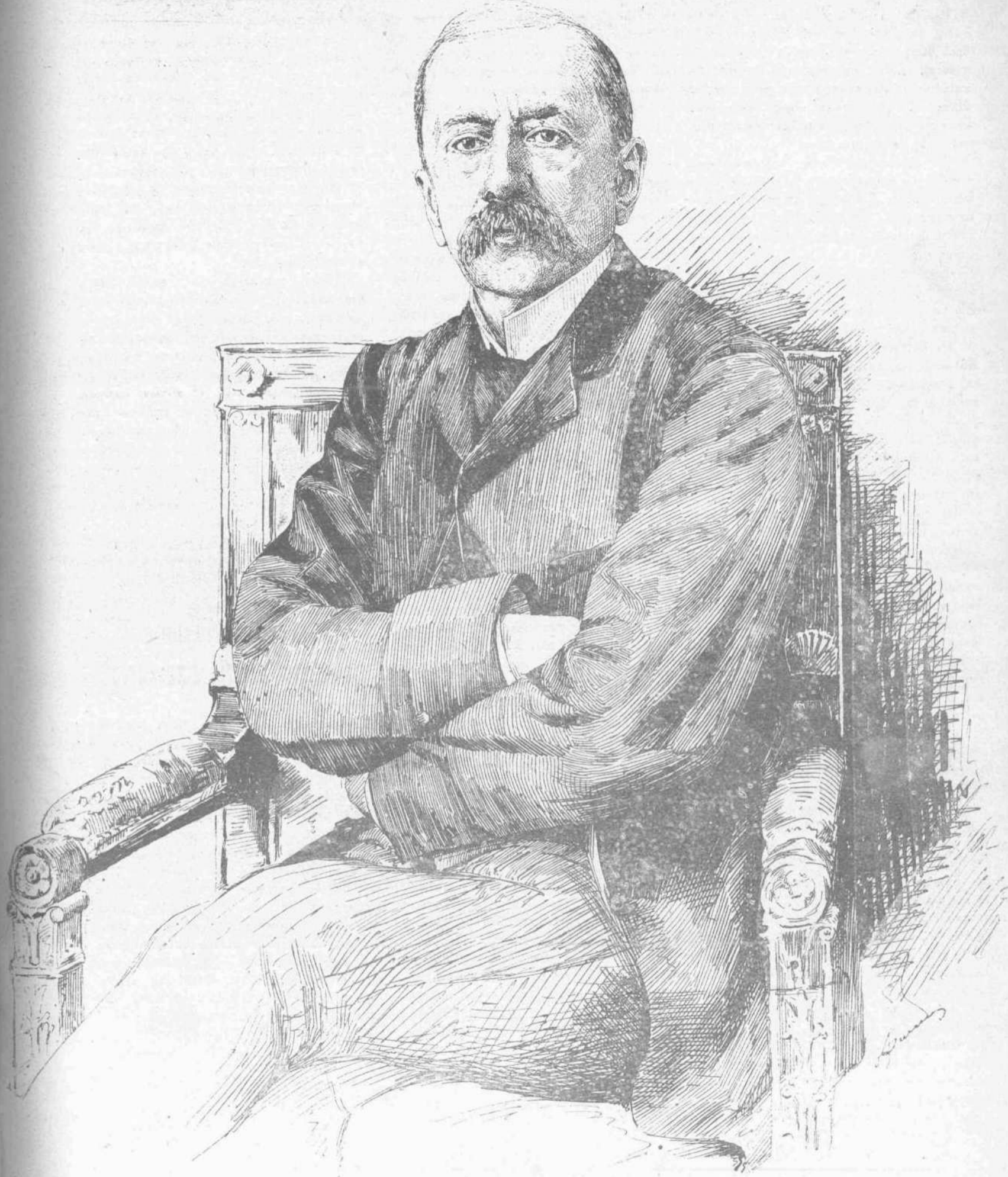
Μ. ΗΛΙΑΔΗΣ ἀρειοπαγίτης.

ΠΑΡΟΡΑΜΑ: Ἐν τῷ ἕκτῳ στίχῳ τῆς τελευταίας παραγράφου τοῦ προηγουμένου φύλλου ἀναγνωστῶν ἀντὶ αὐτῆν «ἀστίην» καὶ ἐν τῷ ἐνάτῳ ἀντὶ αὐτοῦ «ἀστούς».

ΔΙΗΓΗΣΕΙΣ ΣΤΡΑΤΙΩΤΩ
ΟΛΟΚΛΗΡΟΣ ΣΤΡΑΤΙΑ ΔΙΧΜΑΛΩΤΟΣ

Ἐκθίσθη παρὰ τὴν πυρὰν ἐκτείνων ἡτέ μὲν τοὺς πόδας, ἡτέ δὲ τοὺς βραχίονας. Ἄγρι ἐξήρχοντο τῶν ἐνδυμάτων μου. Ἐπειδὴ ὅμως ἦμου κατὰκοπος εἰσῆλθον ἐντὸς τῆς ἐκκλησίας, ἔλαβον δύο καθίσματα, ἐξέλεξα καταλλήλων μέρος καὶ ἀπεκοιμήθην. Φρικασίαι ἦν ἡσθασθῆν καθ' ὅλον τὸ σῶμα μὲ ἐξυπνησε. Τὸ φῶς τῆς ἡμέρας διήρθε διὰ τῶν στενῶν τοῦ ναοῦ παραθύρων ἐπὶ τῶν ὁποίων εὐρίσκοντο ἀκόμη λείψανά τινά ὑελοπινάκων. Γενικῆ ἀποκάρωσις παρέλυε τὰ μέλη μου, ἰδίως δὲ τοὺς πόδας μου, ἐπὶ τῶν ὁποίων ἔρριπα βλέμμα μελαγχολικόν. Ὁ ἀριστερὸς ἦτο εἰδαλέος, ἐφλογισμένος. Μεθ' ὅλα ταῦτα ἔπρεπε νὰ ἐγερθῶ, διότι εἰς τὰς οὐκὼ καὶ τέταρτον ἐμῆλλα νὰ ἐκινήσωμαι. Ἦτο ἀνάγκη νὰ ἐξοικειώσω καὶ πάλιν τὸν πόδα μου εἰς τὴν ἰσοπορίαν. Κατ' ἀρχὰς δειλῶς ἔθεσα τὸ ἔκρυον τοῦ πεδός ἐπὶ τῶν πλακῶν, βραθυρῶν δὲ ὑλόκληρον τὸ πέλμα. Τοῦτο δὲν ἔρκει· εἶδει νὰ ἐγερθῶ καὶ ἀπηρτεῖτο κίνησις. Εἰς τὴν πρώτῃν δοκιμὴν ἐσκοτίσθη, ἐκυρτώθη ἐκ τοῦ ἄλλου. Ἐλαβον ἐν τούτοις δυνάμεις, ἀναλογισθεὶς τὰ διὰ τῆς ἀκτηρίδος καὶ τῆς λόγης κτυ-

(*) Πολύ. excerpta vaticana XII. 6. σελ. 819. ἐκδ. Hulsch.—Ξενοφ. πολιτεία Λακεδαιμονίων I. § 7 καὶ 8.—Πλούταρχ. Λυκούργ. 15.—Πλούταρχ. ἀπορίας Λακιδ. γυν. 22. τόμ. II. σελ. 299. ἐκδ. Didot.—Πλάτ. περὶ νόμων I. VI.

ΧΑΡΙΛΑΟΣ ΤΡΙΚΟΥΠΗΣ

πήματα με τα οποία επιλοιδώρουν τους απολαίπομένους αιχμαλώτους οι πρώσοι φύλακες, και τους τουτεκισμούς τους όποιους ήκουον και οιτινες ήσαν άρκετά ένδεικτικοί! Είς τό πρώτον πρόσταγμα ήρχισαμεν βαδίζοντες. Αίφνης ψυχρός ιδρώς εκάλυψε τάς πάλμας των χειρών μου. Έξηκολούθουν έν τούτοις βαδίζων με την πεποίθησιν ότι μετ' όλίγον σφαιρά τις ήθελε με ρίψει έντός τάφρου.

Φαίνεται όμως ότι ή κίνησις, ό φόβος ίσως και τό σφρίγγος έκείνο τό νεκρicon τό όποιον ένίοτε κάμνει θαύματα έδωκεν εύκαμίαν τινά είς τους μύς μου, τά χιλιόμετρα διεδέχοντο άλληλα και έν τούτοις δέν έπιπτον. Ό πυρτός με συνεκράτει. Η μηχανική κίνησις ήτις με ώθει προς τά εμπρός έμποδίζε την έλευθερίαν του λογισμού μου. Τά τοπεία πρό των όποιων διηρχόμθα μοι έφαινότο ως εάν εκάλυπτοντο υπό τεφρούρου πέπλου. Ένθυμούμαι ότι χωρικοί συγκινημένοι εκ της οικτρίας θέας της φάλαγγός μου έπλησίαζον είς την όδον προσφέροντες ύδωρ και γάλα. Έάν τις των αιχμαλώτων εξηγητήμενος εκ του καμάτου και της όψις; έπλησίαζεν, άμείως οι πρώσοι στρατιώται άνέτρεπον τά δαχέα διά λακτίσματα ή οι αξιωματικοί αυτών διά του άκρου του ύποδήματός των, όσάκις δε τά δαχέα έθραύοντο πάντες έγείλων γέλωτα άκράτητον.

Περί την τρίτην ώραν — και τούτο θα ένθυμούμαι πάντοτε — διερχόμενοι διά τινος χωρίου παρετήρησα χωρικών, όστις ιστάμενος πρό της θύρας του, έκοπτεν είς τεμάχια μέγαν άρτον, όν εκράτει είς τάς χείρας του και διένειμεν αυτά είς τους διερχομένους αιχμαλώτους. Ηθέλησα και έγώ να λάβω τό μερίδιον έκείνο της φιλανθρωπίας, καθ' ήν όμως στιγμήν έλοξοδρόμησα όλίγον τέινων την χείρα, πρώσοι στρατιώταις όστις με παρεκλούθει κατεβίβασεν επί της νεφριτικής μου χώρας βαρύ διά της άκτηριδος του ύπλου του κτύπημα, τό όποιον με άνέτρεψε με τό πρόσωπον προς την γην. Τό γεγονός τούτο διατρένωσε την εξάντλησιν ήτις με είχε κυριεύσει. Ηγέρθην έχων τάς χείρας πλήρεις βορβόρου και εξηκολούθησα τόν όρμον μου, χωρίς να στρέψω την κεφαλήν όπω; έδω τίς με είχε κτυπήσει. Υπάρχουσιν είς τόν βίον του άνθρώπου στιγμής τοιαύτης συντριβής, ώστε εξ αυτού άπόμεινι μόνον τό κτήνος.

Η πτώσις μου έκείνη με έπροφύλαξεν από σφαιραν, ήτις θα με έρριπτε νεκρόν. Ητο σχεδόν ή έδόμη έσπερινή ώρα, ότε διέκρινα τό κωδωνοστάσιον του Έταίν ένθα έπρόκειτο να διακυτερούσωμεν. Δέν ήδυνάμην πλέον να βαδίσω. Απαξ ή δια καταληφθείς υπό άνεκφράστου καμάτου θα έπιπτον επί σορού λίθων, αλλά τό όπισθεν μου ήχουν βαρύ του πρώσου στρατιώτου βήμα και ό πόθος της ζωής με έκίνουν προς τά εμπρός. Η φάλαγγ έστάθη επί της μεγάλης όδου. Ό διοικητής του πρώσου άποσπάματος εκάλει προς τό εμπροσθεν μέρος τους αιχμαλώτους αξιωματικούς. — Κύριοι αξιωματικοί, τούς είπε,

μοι δίδετε τόν λόγον της τιμής σας, ότι αύριον την έννάτην και ήμέσιαν θα εύρεθήτε είς την πλατείαν της άγοράς; Ούδείς άπήντησε. — Λοιπόν είς αύριον, κύριοι, είπε και άπεμακρύνθη.

Οι αξιωματικοί δισεκιδάσθησαν προς άνεύρεσιν άσύλου, τούτο έπραξάμεν και ήμείς. Είς ήν ήσιν εύρισκόμην κατά τόν τελευταίον τούτον σταθμόν τό ζήτημα της άποστάσεως ήτο τό σπουδαιότερον δι' έμέ. Διά του βλέμματός άνεζήτουν μεταξύ των οικιών την έπιγραφήν ξενοδογείου τινός, όπότε χείρ τις έτίθη έλαφρώς επ' έμού και με έσυρεν εκ της χειριδος. — Έστράφη και είδον νεανίαν καταπόφυρον. — Ανήκατε είς τό τρίτον σύνταγμα των Ζουάδων; μοι είπε. Τώ άπήντησα καταφατικώς. — Η μητέρα μου έχει τόν αδελφόν της είς τό σώμα τούτο, και θα ήνε εύτυχής εάν οι αξιωματικοί του δεχθώσι την φιλοξενίαν της, τήν όπιαν προσφέρει με όλην την καρδίαν της.

Ερώναζα ένα συναδέλφόν μου, είδοποιήθη ό λοχαγός μου και μετ' όλίγον έπτά αξιωματικοί των Ζουάδων και πέντε του πυροβολικού συνηθροίσθησαν είς την οικίαν της κυρίας Λ... Οι ύπηρεται ήκολούθουν τους αξιωματικούς των, ούτω δε συνήχθημεν έν τη οικία ταύτη είκοσιτέσσαρες έν όλω. Ό αριθμός ήτο μέγας και τινες άπεφάσιζαν να απέλιθωσιν' άλλ' ή κυρία Λ... ήταντιώθη. Έτίθη πρό της θύρας και δέν επέτρεψε την άναχώρησιν. Εύθις κατόπιν, χωρίς παρακλήσεις έννοείται, διηυθύνθη η χαλαίμων προς τόν σιτοβολώνα, ένθα με άνέμενεν ούχι δέσμη χόρτου, άλλ' άληθής στρωμνή, όμοίαν της όποιας δέν είχον ιδεί από της άναχωρήσεώς μου εκ Παρισίων. Έξηπλώθην επί της μαλακής στρωμνής μετ' άράτου ήδουπαθείας και εξήγαγον του θυλακίου μου την καπνοσίριγγά μου, ήτις τούσάκις μοι έχρησίμωσεν ως παρηγορία. Ένώ ό καπνός άνήθερεν εκ της καπνοσίριγγας και ό ύπνος ήρχετο όπως κλείση τά βεβαρημένα βλέφαρά μου, ή θύρα ήνοιγη. Μήπως θέλετε τίποτε, κύριοι;

Ητο φωνή νεανίδος, ήτις έστάθη υπό της οικοδομοποιίας. Ητο ήλικίας δεκαέξ ή δεκαεπτά έτών, με γλυκύ τό χαμόγελο, με τό όμμα ήμερον και παρθενικόν την όψιν, εμπνέουσιν σεβασμόν. Πάντες ήμυγέρθημεν. Δεσποινίς, τή είπον, θα σας είμαι εύγνώμων εάν μοι δώσητε τεμάχιά τινα όθόνης.

Είχον ήπλωμένον τόν άλγούντα πόδα μου είς τό άκρον της στρωμνής. Συνήνωσε τάς χείρας και με ύφος εύπλαγχνικόν. —Θά φωνάξω την μητέρα μου, είπεν, αυτή θα σας έτοιμάσῃ έπίδησον.

Άπεμακρύνθη με την έλαφρότητα πτηνού, μετ' δύο δε λεπτά ή κυρία Λ... εύρισκετο πλησίον μου, φέρουσα δέμα όθόνης.

— Σεις πάσχετε, μοι είπε, και έγουνπέτρεσε πρό της στρωμνής.

Άπέμαξε δάκρυον διά του άκρου των δακτύλων. Περιέδισε τόν πόδα μου διά

τεμαχίων όθόνης. Θα την ήσπαζόμην εξ εύγνωμοσύνης. — Θα είσθε νηστικός; μοι είπεν.

Έκίνησα την κεφαλήν καταφατικώς. — Έλατε λοιπόν μαζί μου, ή τράπεζα είναι άρκετά μεγάλη.

Η έπίδησις του πόδός μου είχε τελειώσει. Ησθάνθη μεγαίον άνακούριστιν. Εύλογημένοι να είναι αι χείρες αι συντελέσασαι είς τούτο. Εύθις τά πάντα μοι έφάνησαν όλιγότερον θλιβερά. Υπήρχεν άκόμη έν τη ζωή κάτι τό καλόν. Η όρεξις εξηγήθη και μετ' αυτού και με έσυρεν εκ της χειριδος. — Έστράφη και είδον νεανίαν καταπόφυρον. — Ανήκατε κατ' έμυκτόν, και κατόπιν σκέπτομαι περί του σχεδίου μου.

Ενομήθην μέχρι πρώιμης. Εύθις ως ήνοιξα τους όφθαλμούς μου εκάθεστη επί της στρωμνής μου και ήρχισα σκεπτόμενος, ένθ' άλλοι μόν των συντρόφων μου έρογγαζίζον άκόμη, άλλοι δε έχασμάντο τανυστες τά κεκακηκότα μέτρα των. Ησθάνθημεν ευεξία τινά και ευθυμία, πάντα ταύτα συμβάλλοντα διά την μελιτωμένην όραπέτευσιν. Η επαγγρήνησις είχε κάπως χαλαρωθή' είς τά θυλακία μου είχον άκόμη νοήματα τινά χρυσά, διά των όπιων θα εξηγόραζον την συνδρομήν άγρότου τινός. Λοιπόν ως τό πραγματωποιήσω σήμερα, είπον.

Άφου όριστικώς τό άπεφάσισα, κατήλθον του σιτοβολώνος. Οι αξιωματικοί εύρισκοντο είς τό έστιατόριον όπως άποχαιρετώσασιν την οικοδομοποιία έπλησίασα προς αυτούς. Η κυρία Λ... είχε τους όφθαλμούς έρυθρούς. Η θυγάτηρ και ό υιός της ισταντο πλησίον της. Πάντες είμεθα συγκινημένοι. Αρά γε θα έπαναβλεπώμεθα; Αξιωματικός τις με μυστικά ύπόλευκον έδωκε τό σημείον της άναχωρήσεως. — Χαίρετε, κυρία, και σας εύχαριστούμεν! άνεκραξεν. — Πάντες έστράφημεν προς την θύραν. Καθ' ήν στιγμήν ήτοιμαζόμην να τους άκολουθήσω, ήσθάνθη χείρα θλίβουσαν έλαφρώς την ιδιάν μου. Ητο ή νεανίς, ήτις από μέρους της μητρός της μοι προσέφερε δέμα έπίδημων. Τους έθεσα έντός των θυλακίων μου και έσπευσα προς την όδον χωρίς να στρέψω τό βλέμμα μου προς τά όπίσω. Ητο έννάτη, είς τάς έννεά δε και τέταρτον έπρόκειτο να άναχωρήσωμεν. Έπρεπε να σπύσω. Ηρχισα βαδίζων έντός της κωμοπόλεως. Μετ' άπρόσδον τέταρτον της ώρας παρετήρησα άγρότην τινά μετρώων χρημάτα πρό της θύρας του. Μοι έφάνη άγαθος και σιβαρός καθυβύθη προς αυτόν και θεσας τό στόμα μου πλησίον του ώτός, τή είπον. — Έχετε διακόσια φράγκα εάν με ήδηγήσης είς τό Βελγίον, και λέγων ταύτα τή έπίδειξα δέμα χρυσά νομίσματα. Ό χωρικός εκέθη προς στιγμήν, έρριψε τά γάλιννα νομίσματα του έντός δερματινού σακιδίου, με παρετήρησε προσεκτικώς και βλέπων ότι ούείς τόν παρετήρη: — Έλα, μοι είπεν απότόμως.

Τόν ήκολούθησα. Έβαδίζεν ήσύχως και συρίζων έλαφρώς. Ερ' όσον έβαδίζο-

μεν έντός των άτελειύτων όρομίσκων συνήντων στρατιώταις Πρώσοις, είτινες με παρετήρουν προσεκτικώς, άλλ' εύτυχώς δέν είχον άκόμη σημαίει ή έννάτη και ήμείσια και ούδεις τούτων εκέθη να με συλλάβη. Η καρδιά μου έπαλλε μέχρι διαρρήξεως. Μας έπλησίασε γυνή τις, ήτις ήρχισε συνομιλίαν με τόν όδηγόν μου, ήδυνάμην να την πνίξω. ούτος έβαδύνη τό βήμα του, μετ' όλίγον την άπεμακρυνε και εξηκολούθησε τόν όρμον του ανά μέσον των όρομίσκων. Που άρά γε με ώδήγει; Έπί τέλους εισήλθεν έντός οικίσκου και μοι είπε να άναβώ είς τόν σιτοβολώνα. — Μη κινήθης εάν δέν έλθω.

Ός αλεύρος άνήλθον την κλίμακα και εισήλθον έντός σκοτεινής όπής, ήτις κατ' αυτόν ήτο σιτοβολών. Έμεινα εκεί επί δεκαπέντε λεπτά, τά όποια μοι έφάνησαν άτελειύτητα. Έπρόσχω εν είς πάντα κρύτον, τό ούς έχων προσηλωμένον επί των άνοιγμάτων των τείων. Υπόκωφος θόρυβος έπλήρου τό χωρίον. μοι έφάνη ότι σώμα στρατού έβαδίζεν. Αρά γε δέν ήθελον παρατηρήσει την άπουσίαν μου; Η θύρα ήνοιξε και ό χωρικός μου εισήλθεν. — Όρα είνε, μοι είπε, ρίψας πρό των ποδών μου δέμα, όπερ έφερον. — Αμείως εξεδύθη την στολήν μου και τόν άλλον ιματισμόν του στρατιώτου και ένεδύθη τά ένδύματα έργάτου, τετριμμένα εκ της χρήσεως. Είς τούτο τό μεταξύ ό οδηγός, όπω; έμψυγώθη, είχε κενώσει δύο τρείς σιάλας αίνου. — Αμ' τά μουστάκια, τό ύπογύνειον, μοι είπεν;

Τή βοήθεια ψαλλίδος άπέκοψα άμόφτερα ταύτα, τά όποια ήδύναντο να με καταδώσωσι, και κατήλθον της κρυπτης μου. — Την πίπα τώρα και τό μπαστούνι, μοι προσέβη.

Ηγόρασα χωματινήν πίπαν, την ύποϊαν έπλήρωσα καπνού, και χονδρήν ράβδον, ής τό εξαρτώμενον δερματινον λωρίδον περιετύλιξα είς τόν καρπόν της χειρός μου. — Τώρα εμπρός, είπε, και κάμε τόν άδιάφορον!

Κάτι τι όμως με άνησυχεί. Κατά την έποχήν της εκ Παρισίων άναχωρήσεώς μου εξ ύπερβολικού ζήλου και όπως λάβω την όψιν άρχαίου Ζουάδου είχον ζυρίσει τό μέρος έκείνο της κόμης μου, τό όποιον άπτεται του μετώπου. Αί τριχες ήρχισαν να φώνται, άλλ' ούχι άρκούντως όπως καλύπτουν τό μέτωπον. Όπως μη άνακαλυφθώ έδύθησα τόν χωρικών σκούφόν μου μέχρις όφρύων, άποφάσισα να μη άποκαλυφθώ και άν αυτός ό Μελτας διηρχετο πρό έμού μετά τό έπιτελείου του. Μυρίαι άλλόκοτοι ιδέαι διηρχοντο από τόν νού μου. Ενόμιζον ότι πάντες με άνεγνώριζον και ότι και αυτοί οι όποιοι ούδέποτε με είχον ιδεί θα άνεκραζον: — Μπα! να ένας Ζουάδης. Ατίφρυγον να άντιμετωπίσω τους διαδάτας' όταν συνήντων στρατιώτην τινά Πρώσον φρικη διέτρεχε όλον μου τό σώμα. Έπροτίμων να με φρονεύσωσι μάλλον ή να με συλλάβωσιν.

Προσπάθουν να μιμώμαι τό βαρύ βήμα του οδηγού μου. Τό χωρίον ήτο άτελειύτητον. Πρό πέντε μόλις λεπτών έβαδίζομεν και ένόμιζον ότι είχον διατρέξει σειράν οικιών δύο ή τριών χιλιομέτρων.

Έσθάσαμεν τέλος είς την τελευταίαν. Φωνή άνακουφίσεως εκήλθε του στήθους μου. Έπί της όδου παρετήρησα την σκιάν σκοπού γερμανού βαδίζοντος άνω και κάτω.

Ό συνοδός μου μοι έρριψε βλέμμα άρκετά εκφραστικόν. Δυσιν θάτερον ή μετ' όλίγον θα ήμην έλεύθερος ή φρονεμένος. Μετά τινά άκόμη βήματα θα συναντώμεθα μετ' αυτού σκοπού, όστις έφρασε την όδον. Όλην μου την προσπάθειαν κατέβαλον όπως μιμηθώ τό βαδίσμα, την όψιν, τάς κινήσεις άγράφτου. Μήπως ήτο δύσκολον ό σκοπός έκείνος να άποκαλύψη υπό τό έδυμα του χωρικού τόν φυγάδα στρατιώτην και δια της λόγης του να μοι έμποδίση τόν όρμόν μου και εν άνάγκη να μοι θραύση διά του ύπλου του την κεφαλήν; Η καρδιά μου έπαλλε σφοδρώς. Ό συνοδός μου έσύριζεν. Έθαύμαζον την άπάθειάν του. Τέλος τόν έπλησίασαμεν. Ό χωρικός μου έσύριζεν, ένθ' έγώ έσυρον τά ζυλοπέδιλά μου επί του βορβόρου. Τόν άντιμετωπίζομεν. Μας παρατηρεί και εξηκολούθει βηματίζων παρερχόμεθα ήσύχως, με βήμα ρυθμικόν, βαρύν. Δέν με σταματά. Με εξέλαβεν ως άληθή χωρικών. Θριαμβεύω. Τά μετ' ταύτα δέν άναλογίζομαι. Η άναπνοή μου επανέρχεται, μειδιώ προς τόν συνοδόν μου. — Δέν έτελείωσεν άκόμη, μοι είπεν!

Πράγματι ό κίνδυνος δέν είχε παρέλθει' όδοιπόρου είς χώραν κατακτηθείσαν. Τάς λεπτομέρειας όμως της φυγής μου έκείνης, ήτις μοι άφίξει τούσας άναμνήσεις και ένεκα της όποιας έδοκίμασα τούσας στενοχωρίας, δέν θα αφηγηθώ ένταύθα. Διήλθον πεδιάδας, δάση, χωρία, έπικύλεις, άλλοτε μόν άκολουθών λαθροθήραν και άλλοτε δασοφύλακα, τριών είς πέν βήμα και νομίζον ότι έβλεπον έν μω μέσω της γλής άστράπτουσιν την περιφερειαίαν δραχόνου ή την όζειαν λόγην ούλάνου. Πόσα περιστατικά ήδύναντο να έμποδίσουν την πρόσ τά πρόσω πορείαν μου. Μόνον όταν διήλθον τά βελγικά σύνορα άνέπνευσα έλευθέρως, άλλά και εκεί ήδυνάμην να συλληθώ και να άποσταλώ είς τό στρατόπεδον του Μπερλελό. Έπί τέλους κατώρθωσα να εισέλθω είς άμαξοστοιχίαν, ήτις εκ Βρυξελλών με έφερον έν Γαλλία.

Ημην έλεύθερος. Είχον επέλθει ή νύξ. Διά των θυριδών έβλεπον τους άγρους της πατρίδος μου. Τότε ήνώθησα την άξίαν της βαθείας και γλυκαίως έκείνης λέξεως του στρατιώτου, της Πατρίδος, την όπιαν επανέβλεπον εν άνεκφράστω χαρξ εν μεγίστη συγκινήσει. Τή δευτέρην πρωινήν ώραν ό συμμός εισήλθεν είς Παρισίους. Ητο ή 14 Σεπτεμβρίου. Δύο ή τρείς ήμέρας κατόπιν οι Παρισίοι ένκαλώθησαν' ή πολιρκία ήρχιζεν.

ΤΕΛΟΣ

Ο ΤΡΙΤΟΣ

ΔΡΑΜΑ ΕΙΣ ΜΕΡΗ ΔΥΟ

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΝ

Η σκηνή ως έν τω πρώτῳ. Έχουν παρλιθει τρείς ήμέραι. Ό Άλκης και ό Παυλῆς εισέρχονται ό είς κατόπιν του άλλου εκ της προς τά δεξιά θύρας.

Παυλῆς. Α μα ή ιδιοτροπία σου δέν έχει όρια. Αλήθεια, καλέ, τά έσχισες; Αλκης. Αλήθεια, αλήθεια. Να, έλα έδώ να τα ιδής. (Προχωρεί μελαγχολικός, άνοίγει διά κλειδός τού συρτάριου τού γραφείου του και τῷ εικνόνει τά τεμάχια τῶν σχισμένων σχεδίων).

Παυλῆς. (Έξεστάζωρ) Ω τί κρίμα! να, είν' αυτά.

Αλκης. (Σχεδόν κλαίωρ) Βλέπεις; Έρείπια...

Παυλῆς. Βλέπω, βλέπω... Και έτσι, ίπειθ' βρήθηκες σε μια κακή στιγμή, πειθ' έλε, δέν ήμπορούσες να είκοινομήσης με λεπτομέρεια, πηγες να καταστρέψης τό έργον τούσου κόπου, τούσης μελέτης;...

Αλκης. (Κλειδώνω πάλιν τά τεμάχια είς τού συρτάρι του) Γιατί όχι; Μία λεπτομέρεια είναι άρκετή για να κρημισθή όλον τό οικοδόμημα. Ζητείς να δημιουργήσης κάτι τι. Αγωνίζεσαι, κοπιάζεις, συγκεντρώνεσαι, άφειρόνεις όλην σου την ζωην είς αυτό. Έξαφνα, μία μέρα, τό μεγαλοπρεπές έργον κλονίζεται, είναι έτοιμον να πέση... Έξετάξεις και βλέπεις ότι είς την αρχή έκαμες ένα μικρό λάθος, παρέλειψες ή δέν κατώρθωσες να είκοινομήσης μια λεπτομέρεια. Αυτό είνε! Τίποτε δέν είμπορείς να κάμης. (Έξάπτεται και φωνάζει). Φύγε! Φύγε δια να μη άποθανης υπό τά έρείπια!

Παυλῆς. (Υποχωρών άκουσίως δύο βήματα) Με τρώαξες, βρέ αδελφέ! Όμιλείς για άρχιτεκτονικά σχέδια και έγώ ένόμισα ότι πρόκειται να πέση αυτό τό σπίτι. (Κυτάζει προς την όροφήν).

Αλκης. (Όμοίως κυτάζει προς την όροφήν) Όχι, αυτό τό σπίτι δέν θα πέση. Δέν ώμιλούσα ούτε για σχέδια, ούτε για σπίτια. Αύτά τά γιγαντια οικοδομήματα της Ευτυχίας, δια τά όποια όλιο μας αγωνίζομεθα και τά όποια τούσος συχνα πίπτουν είς άπέραντα έρείπια, αυτά είναι τά πλέον τρομερά και ίπικινύονα. Αλλά και πάλι μη φοβάσαι. Κανένα τέτοιο δέν θα πέση επάνω σου. Έδώ, δόξα τῷ Θεῷ, όλιο είμεθα εύτυχοι, εύτυχοι. (Μειδῶ πικρῶς).

Παυλῆς. Σήμερα τούλάχιστον δέν φαίνεσαι και πολύ εύτυχής. Βλέπεις πως μετέφρασε για την στιγμήν της νευρικής σου ιδιοτροπίας; Πόσες φορές σε είπα να μην είσαι τούσος νευρικός!

Αλκης. Νομίζεις ότι είμπορείς να μου το προστάξης ή να μου τό επιβάλλης αυτό; Αλλά τή μετάνοια από πού την έννοείς;

Παυλῆς. Ω, φαίνεσαι! Αυτή ή εξα-

φικ, αὐτὴ ἡ ταραχὴ εἰς τὰ λόγια, εἰς τὰ κινήματα, εἰς ὅλα ... Κάθε ἄλλο φαίνεται, παρὰ ἡσυχος καὶ εὐχαριστημένος.

"Αλκίης. (Ζωηρῶς) "Οχι! ὄχι! πλανᾶσαι. Δὲν μοῦ ἔκαμε καμμιὰ ἐντύπωσι. Ἐγὼ τὸ ἤξευρα. . . τὸ ἤξευρα. . . εἶχα προαισθησι ὅτι—(ἀλλὰζὼν τόρον) δὲν θὰ κατορθώσω αὐτὴ τὴ φορά νὰ στείλω σχέδια στὴν Ἐκθεσι.

Παυλῆς. (Μειδιῶν) Χρ! πάλι τὰ ἴδια.

"Αλκίης. Καὶ γιὰ νὰ σοῦ δείξω πόσον εἶμαι ἡσυχος—νά, κάθησε ἐκεῖ σὲ παρακαλῶ. Ἐχομε νὰ συζητήσουμε Κάτι τί.

Παυλῆς (Καθημένος) Τώρα πειά; Τί ὠφελεῖ;

"Αλκίης. "Οχι ἀρχιτεκτονικά. Κάτι τι ἀπὸ τὴν κοινωνικὴ καὶ ἠθικὴ ἀρχιτεκτονικὴ. Ἐδιάβασα αὐτὲς τὲς ἡμέρες ἓνα βιβλίον (κάθεται) ποῦ ἐπραγματεύετο τὸ ζήτημα. Μοῦ ἐκίνησε φοβερὰ τὸ ἐνδιαφέρον, ἀλλὰ δὲν συμφωνῶ διόλου μὲ τὸ συμπέρασμα τοῦ συγγραφέως.

Παυλῆς. Περὶ τίνος πρόκειται;

"Αλκίης. Νά, μὲ δύο λέξεις. Ὑπόθεσε ὅτι εἶσαι ὑπανδρευμένος.

Παυλῆς. Μὲ δυσκολία· ἀλλὰ τὸ ὑποθέτω.

"Αλκίης. Ὑπόθεσε ὅτι ἡ γυναῖκά σου σὲ προδίδει.

Παυλῆς. Ἀφ' οὗ ὑπέθεσα τὸ ἓνα, εἰμπορῶ νὰ ὑποθέσω καὶ τὸ ἄλλο.

"Αλκίης. Καλὰ. Τί θὰ ἔκαμνες ἐσύ;

Παυλῆς. Εὐρῶ γῶ; κατὰ τὰς περιστάσεις.

"Αλκίης. Νά σε πῶ ὑπὸ ποίας περιστάσεις. Ἄν ἡ γυναῖκά σου σὲ προδίδῃ ἀπὸ φυσικὴν τάσιν πρὸς τὴν διαφθοράν, τὸ ζήτημα εἶνε εὐκολόν· τὴν χωρίζεις καὶ τελειώνει. Ἄν σὲ προδίδῃ διὰ νὰ ὠφεληθῆται, διὰ νὰ ἐπαρκῆ εἰς τὰς ἀνάγκας τῆς, ὅταν σὺ δὲν ἐπαρκῆς, ἐπίσης τὴν διώχνεις καὶ τελειώνει. Ἄν σὲ προδίδῃ ἐκβιαζομένη, ἀπὸ λόγους ἀνωτέρους, διὰ νὰ σὲ σώσῃ ἔξαφνα, τότε . . . εἰμπορεῖς καὶ νὰ τὴν συγχωρήσῃς. Αὐτὰ καὶ τὰ παρόμοια εἶνε εὐκόλα. Ἄρκει νὰ ἔχῃς γενναϊότητα, ὅση ἀπαιτεῖται γιὰ νὰ μὴ φοβηθῆς τὸ σκάνδαλον.

Παυλῆς. Νά. Ἀλλὰ πότε εἶνε δύσκολο;

"Αλκίης. Ἄλλο ζήτημα. Ὑπόθεσε ὅτι πέρνεις μιὰ γυναῖκα ποῦ νομίζεις—χωρὶς νὰ τὸ πολυζητήσῃς—ὅτι εἶσαι γι' αὐτὴν καὶ αὐτὴ γιὰ σένα. Ζῆτε μαζί λίγον καιρὸ λαμπρὰ, ἀγαπημένοι. Ἀλλὰ βαθμῶδ' ἀρχίζουσιν νὰ φανερόντωνται αἱ διαφοραὶ, αἱ ἀσυμφωνίαι. Ἡμέρᾳ τῇ ἡμέρᾳ ἀποκαλύπτεις ὅτι γι' αὐτὴν κατὰ βάθος εἶσαι ξένος. Ἀλλῆς φύσεω ἄνθρωπος ἐσύ, ἄλλῆς ἐκείνη. Τὰ γούστα σας, αἱ ὀρμηκαὶ σας, αἱ ἀπολαύσεις σας εἶνε διαφορετικαί, ὅπως ἡ ἡλικία σας, ἡ ἀνάπτυξις σας, ὁ ὀργανισμός σας. Ἐρως πλήρης, ταυτότη· ψυχῆς, συνδυασμός τέλειος μεταξύ σας δὲν μπορεῖ νὰ ὑπάρξῃ. Τὰ πάντα εἶνε ἐπιπολαιότης. Πρὸς ἐπίμετρον δὲν κάμνετε παιδιὰ μαζί τῆς, νὰ συνδεθῆς περισσότερο, — ἄλλη ἀπό-

δειξις φυσικῆς ἀσυμφωνίας καὶ αὐτό. Μ' ἐννοεῖς τί λέγω.

Παυλῆς. Σ' ἐννοῶ λέγε.

"Αλκίης. Καὶ ἐν ᾧ ἀρχίζεις νὰ μαντεύῃς ὅτι ἔκαμες λάθος νὰ νυμφευθῆς, δηλαδὴ νὰ θυσιάσῃς τὴν γυναῖκα αὐτὴ, καὶ ἐν ᾧ ἔχεις πάρει τὴν ἀπόφασιν νὰ ζῆσῃς ψεύτικα καὶ δυστυχησμένα, ἀλλὰ νὰ ζῆσῃς, — ἔξαφνα παρουσιάζεται ἓνας νέος, ἓνας φίλος οἰκογενειακός, ὁ ὁποῖος χωρεῖ ἀκριβῶς μέσα εἰς τὸ χάσμα τῆς ἐνώσεώς σας. Εἶνε ὅ,τι χρειάζεται· ἡ γυναῖκά σου μὲ ἀνδρικὰ φορέματα, ἡ καλλίτερον ἓνας ἄνδρας γιὰ τὴν γυναῖκά σου. Ἐχομε τὴν ἴδια ἡλικία, τὴν ἴδια κρᾶσι, τὴν ἴδια ἀνάπτυξι, ἀγαποῦν τὰ ἴδια πράγματα, τὴν ἀργία, τὸ λούσο, τὴν διασκιδάσι, τὴν ἀπόλαυσι, τὴν αἰωνία τρυφερότητα καὶ τὸν αἰώνιον ἔρωτα. Παιδιὰ καὶ τὰ δύο, μὲ καμμιὰ σκέψι, μὲ καμμιὰ σοβαρότητα.

Παυλῆς. Καὶ φυσικὰ ἡ γυναῖκά μου ἀγαπᾷ τὸν νέον αὐτόν.

"Αλκίης. "Οχι αὐτὴ ἡ ψυχὴ τῆς. Καὶ τὸν ἀγαπᾷ, ὅπως κ' ἐκεῖνος, χωρὶς νὰ το ζεύρῃ, χωρὶς νὰ το θέλῃ. Τοὺς βλέπεις νὰ συνομιλοῦν μὲ τὴν παιδικαίσι τους σοβαρότητα, νὰ στενεύωνται, νὰ γελοῦν, νὰ παίζουσιν, νὰ ποζοῦν ὅ,τι εἰς τὸν ἄλλον μέσα σὲ ἑκατόν, νὰ κατορθῶνουν πάντα νὰ μείνουν οἱ δύο τους χωριστά, ἀληθινὰ ταιριαστοὶ καὶ ἀληθινὰ ἀγαπημένοι· καὶ λὲς μέσα σου, ἐν ᾧ τοὺς βλέπεις, μὲ ἀπεριγραπτο σπαραγμὸν: (Ἐγείρεται). «Νά νῆνα ζευγαίρι ὅπως πρέπει. (Μ' ἔξαψιν).»

»Παίχουσιν αὐτοὶ διότι ταιριαζοῦν; ὁ Τρίτος ἄδεν εἶνε ὁ φίλος ποῦ ἦλθε νὰ παρετεθῆ ἠμεταξὺ ἐμοῦ καὶ τῆς γυναικὸς μου. Θὰ ἔλεγον οἱ ἀνόητοι καὶ οἱ προληπτικοί. Ὁ Τρίτος εἶμαι ἐγὼ, ἐγὼ, ποῦ ὠχυρωμένος πίσω ἀπὸ ἓνα ἀνθρώπινον νόμον ἐγὼ ἢ κοινωνικῶς νόμιμος ἀλλὰ φυσικῶς ἀνομώτατος, ἔρ,ομαι γὰ καταστρέψω αὐτὴ τὴν θεῖαν συμφωνία, αὐτὴ τὴν τελείαν πένωσι. Εἶμαι τὸ πρόσκομμα, εἶμαι ὁ περιττός. Ἄν δὲν ἦμεν ἐγὼ, ἂν δὲν νῆκαμα ἐκεῖνο τὸ λάθος, τί εὐτυχεῖς θὰ ἦσαν οἱ δύο ἐκεῖνοι—εὐτυχεῖς, ὅσον ἐγὼ κείμαι σήμερον δυστυχῆς (μὲ αὐξοῦσαν συγκρίσειν) ἀπειρῶς, ἀπειρῶς δυστυχῆς!»

Παυλῆς. (Ἐγείρεται ἔντρομος καὶ πλησιάζει τὸν Ἀλκίην). Ἄλκη μου, τί ἔχεις; Πῶς κάνεις ἐτσι; . . . Ἄ, μὰ δὲν εἶσαι διόλου καλὰ σήμερον. . . Κάτι τρέχει . . . κάτι μοῦ κρύβεις, Ἄλκη! (Τὸν θωπεύει).

"Αλκίης. "Οχι, ὄχι, τίποτα. (Κατευρᾶται καὶ προσπαθεῖ νὰ μειδιάσῃ). Παρεξηγεῖς τὴν ζωηρότητά μου. Μὰ δὲν μὲ ζεύρεις ἐμένα ὅταν συζητῶ κάτι τί;

Παυλῆς. Ποτέ μου δὲν σὲ εἶδα νὰ κάνῃς ἐτσι. . . Ἀπὸ τὸ βιβλίον εἶνε ὅλ' αὐτὰ;

"Αλκίης. Ἀπὸ τὸ βιβλίον, σοῦ ὀρκίζομαι. Σ' ἐρόθισα, καὶ μὲνε Παυλῆ. Κάθησε, κάθησε. Τώρα θὰ εἶμαι ἡσυχος. Ἐχομε νὰ μιλήσουμε ἀκόμη. (Τὸν βάζει καὶ κάθεται εἰς τὴν πολυθρόναν καὶ μένει πλησιῶν τοῦ ἔρθιος).

Παυλῆς. Δὲν ἀφίνεις αὐτὸ τὸ θέμα τοῦλάχιστον;

"Αλκίης. "Οχι, ὄχι, νὰ ζῆς, ἀκουσε: Ἡ γυναῖκά σου λοιπὸν σὲ προδίδει μὲ αὐτὸν τὸν νέον, ὑπὸ αὐτὰς τὰς περιστάσεις. Δὲν εἶσαι ἐντελῶς βέβαιος ἀκόμη. Ἀλλὰ ἔχεις πάρει τὰ μέτρα σου νὰ βεβαιωθῆς. Νὰ βεβαιωθῆς—ὡ τῆς ἀνθρωπίνης ἀδυναμίας!—νὰ βεβαιωθῆς ὅτι ἄμα ἐκτεθῆ τὸ χιόνι στὸν ἥλιο θὰ λυώσῃ. Τέλος πάντων τί θὰ κάμῃς τότε;

Παυλῆς. Πότε; ἄμα πεισθῶ ὅτι ἐγὼ, ὁ σύζυγος, εἶμαι ὁ περιττός;

"Αλκίης. Νά! ἂν δὲν πεισθῆς, θὰ πῆ ὅτι δὲν ἐκτιμᾷς τὰ πράγματα ὅπως εἶνε· θὰ πῆ ὅτι δὲν ξέρεις τί σου γίνεται, θὰ πῆ ὅτι εἶσαι βλάξ, ζῶον, κτῆνος· ἓνας κοινότατος ἡλίθιος ἀπὸ αὐτοὺς ποῦ νομίζουσιν ὅτι ὁ παπᾶς καὶ ὁ ληξιαρχος εἰμποροῦν νὰ μεταβαλλοῦν τοὺς νόμους τῆς φύσεως καὶ ὅτι μιὰ ὑπανδρευμένη γυναῖκα δὲν ἔχει τὸ δικαίωμα ν' ἀγαπᾷ ἄλλον ἀπὸ τὸν σύζυγόν τῆς. Ἐ! δὲν ἔχει τὸ δικαίωμα . . . καὶ μὲ τοῦτο; ἀφ' οὗ ἀγαπᾷ ἄλλον; Ἀλλαξέ το σὺ τὸ πρᾶγμα μὲ τὸ δικαίωμα. Σὰ νὰ λὲς ὅτι τὸ χιόνι, ἂν κάμῃ συμβόλαιον μὲ τὰ κεραμίδια νὰ μείνῃ ἄλυωτο, δὲν ἔχει τὸ δικαίωμα νὰ λυώσῃ στὸν ἥλιο, χά, χά, χά. (Κρύπτει τὴν ἔξαψιν τοῦ μὲ γέλωτα).

Παυλῆς. Καλὰ· καλὰ, πείθομαι. Ἀλλὰ τότε . . . ζεύρω κ' ἐγὼ τί θὰ κάμω; Θὰ φύγω, θὰ χωρισθῶ, θὰ τοὺς ἀφήνω.

"Αλκίης. Ὁραῖα· σὲ συγχάριζα διὰ τὴν εὐθυκρίσιάν σου. Ἀλλὰ ἐλησμόνησα νὰ σοῦ πῶ κάτι τί. Ἄν τὴν γυναῖκα αὐτὴν τὴν ἀγαπᾷς; Ἄν δὲν εἰμπορῆς νὰ ζῆσῃς χωρὶς αὐτὴν; Ἄν δὲν εἰμπορῆς νὰ ξεχάσῃς τὸ ψεύτικον, ἀλλὰ τόσῳ εὐτυχισμένο παρελθόν; ἂν καὶ αὐτὸ ἀκόμη τὸ παρὸν σὲ ἐλκύῃ χωρὶς νὰ θέλῃς; (μὲ πάθος) Ἄν δὲν ἔχῃς τὸ θάρρος νὰ κάμῃς μιὰ τέτοια θυσία καὶ νὰ ζῆσῃς; Ἐ!

Παυλῆς. Θὰ δοκιμάσω ἄλλο μέσον. Θὰ πάρω τὴν γυναῖκά μου, θὰ φύγω μακριὰ ἀπὸ τὸν φίλον καὶ θὰ τὴν κάμω νὰ τον ξεχάσῃ. Θὰ θυσιάσω τὰ γούστα μου εἰς τὰ ὀκτῆς καὶ θὰ τὴν κάμω νὰ γαπήσῃ ἐμένα.

"Αλκίης (ὁ ὁποῖος ἤκουσεν ἀπληστωρ). Πολύ ἄσχημα, φίλε μου. Δὲν σε συγχάριζα διὰ τὴν εὐθυκρίσιάν σου. Φαίνεται ὅτι δὲν ἐνόησες περὶ τίνος πρόκειται. (Μειδιῶν). Πρῶτον ὅτι ἡ θέσις σου θὰ εἶνε ἀκριετὰ κωμικὴ—ἀπέναντι τοῦ ἑαυτοῦ σου, ἐννοῶ—νὰ ταξειδεύῃς μὲ τὴν γυναῖκά σου γιὰ νὰ τὴν κάμῃς νὰ λησμονήσῃ τὸν ἔραστὴν τῆς. Ἐπειτα, πῶς θὰ τὴν κάμῃς νὰ σ' ἀγαπήσῃ; Φρονεῖς ὅτι, καθ' ὅποιονδῆποτε προπον, εἰμπορεῖς νὰ γίνῃς ἄλλος ἀφ' ὅ,τι εἶσαι; Καὶ ἂν το θελήσῃς ἐπιμόνω, ἡ διαρκὴς καταναγκαστικὴ προσπάθεια, θὰ σ' ἀφήσῃ ποτὲ νὰ πολαύσῃς εὐτυχίαν; Δὲν ξέρεις τί θὰ πῆ ἔρως;

Παυλῆς. Καὶ τί θὰ πῆ ἔρως;

(Ἐπειτα συνέχεια).